

**Hos Cézanne.** Birger Forsberg, allas vår Birger, har strövat runt i den berömde konstnärens ateljé i Provence, i Hedesunda och i sina minnen.

# Paul Cézanne och jag

Birger Forsberg om möten i minnet och nuet.

## MINNES VÄRT

■ Jo, det låter. Men nu var det så att vi var femtio konstnärer tillsammans i Salernes i Provence i Frankrike. Under två intensiva målarveckor.

Under ledning av Arne Isacsson och Georg Suttner. Arbetsveckor som de bedrivit sedan 1948 i Gerlesborgsskolans regi. Halva styrkan målade akvarell, halva oljemåleri. Jag tillhörde akvarellmålarna, som "nybörjare".

Inte sedan 60-talet har jag haft denna för mig unika möjlighet att bara få måla hela dagarna med mat och logi och stimulerande samvaro. Inga blanketter och telefonsamtal.

På 60-talet målade jag vid den så kallade Septemberakademien en månad vid Gerlesborgskolan i Bohuslän. Då målade jag olja och tecknade, så ni förstår att dessa fjorton dagar med Arne Isacssons genomgångar beträffande de olika akvarellfärgernas karaktär, begränsningar och möjligheter, har gett mig baskunskaper som skall sitta i ryggmärgen och bli ens vägvisare för fortsatt målande.

Ända sedan Septemberakademien på 60-talet hade A.I. och Sixten Lundbohm bland annat haft genomgångar med alla deltagares bilder uppsatta på väggen. Så även i Salernes. Där fanns deltagare som var proffs eller mer eller mindre nybörjare i bildbyggandets svåra konst. Ytterst demokratiskt och humanistiskt lärorikt. Individuell bedömning som alla fick ta del av.

INTE LÅNGT från Salernes ligger Aix en Provence, där en av målarkonstens stora mästare och nydanare Paul Cézanne hade sitt eget ateljéhus. Dit åkte vi buss en dag och fick sakkunnig guidning. Ateljén hade Cézanne själv ritat som sedan förverkligades genom en arkitekt. Med fönster mot norr. Norrljuset är mera konstant för en målare. Söderljuset hade han fönsterluckor för att utestänga ljuset när han målade.

Den grå färgen på väggarna fanns kvar sedan hans tid. I dag målar man väggarna slentrianmässigt vita direkt ur burken vilket inte blir lika bra. Cézanne var ju mycket noga med uppställning av sina stilleben, konstverk i sig själva. När han målade landskap och det kända berget Sainte-Victoire fotvandrade han med staffli och målarlåda på ryggen. Efter Cézannes död, stod ateljén tom i femton år. Cézanne sade bland annat, "Bränn Louvremuseet" och "min far var ett geni som lämnade pengar efter sig så att jag kunde måla ett helt liv".

Georg Suttner som ledde oljemåleriet ställde i våras upp på Skaparbyn på ön i Hedesunda och berättade om bilders verkliga verklighet. Tyvärr har vi ännu inte resurser så att vi kan tala om för flera som skulle uppskatta sådana tillfällen. Men med tiden kommer allt fler att söka sig till Skaparbyn. Det kommer att bli en kär vana och en bra investering för deras egen personlighet.

Det börjar nu komma in bokningar från olika företag och föreningar som vill utnyttja Skaparbyns unika resurser, med dess både inre och yttre miljö.

Vi hade fyra bra program i våras på lördagar klockan 17. Nästa vår skall vi börja klockan 15 för dem som vill åka hem till kvällen. Annars är tanken att mera långväga skall ligga över för endast 75 kronor per natt. Då kan det bli fina samtalskvällar om konst vid brasan. Meningen är att föreläsaren skall umgås med sina lyssnare. Då kan man ställa frågor. Det kan man inte till tv-rutan! Det skulle vara särskilt roligt för mig om flera hedesundabor, äldre och yngre kom. Det är ju deras ställe! Dessutom finns ett ändamålsenligt kök och en trivsam matsal.

NÄR GEORG SUTTNER besökte oss och övernattade i våras, åkte jag med honom i bil till Stockholm på söndagen. Då berättade han att när han hade konstprofessuren vid nya Valands konsthögskola i Göteborg fick han höra att "all högre utbildning skall vila på vetenskaplig grund" och detta stämde ju inte med konstnärlig utövning. Vilket han påpekade. Det tog dock en femton år innan den akademiska världen ändrade till: "All högre utbildning skall vila på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund". För min del betecknade jag det som ett genombrott. Ett nytt sätt att tänka, att vidga synfältet.

När jag senare tänkte efter: borde det inte helt enkelt heta: "All utbildning skall vila på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund". Då har man också fått med barnen i tänkandet. Det vetenskapliga och/eller det konstnärliga tänkandet bör börja redan för och vid barnens begynnelse och de lägre åldrarna. Här kommer forskning beträffande spädbarnens joller och rörelser – kroppsspråket – ögonkontakter och barns teckningar, deras bildspråk in i bilden.

Mycket av vad små barn behöver kunna uttrycka kan de bara göra med sina "obegripliga" krumelurer och bilder. Något som är viktigt i och med att de gör det. Om den vuxne står främmande för detta barnets språk är det inte barnets fel. Det är den vuxnes sak att försöka förstå, utforska detta ofta förbisedda bildspråk. Detta närmande till barn är en grannlaga uppgift. Ödmjukhet, intuition och glädjen i att ta del av barns alla yttringar kan ge både den vuxne och barnet djup och bestående glädje.

JAG BÖRJADE ju 1965 i Hedesunda med att ge barnen möjligheter att själva fritt utöva sitt bildspråk – utifrån att en egyptisk arkitektprofessor hade upptäckt värdet i detta och praktiskt realiserat för några barn i en vanlig fattig landsby utanför Kairo.

Att arbeta vidare efter denna målsättning skall vara grunden för de aktiviteter vi skall ha i Skaparbyn. Samtidigt som vi arbetar med och för barnen skall det vara ett glädje, informations och forskarcentrum för vuxna.

NU SKALL VI förflytta oss cirka 65 år tillbaka i tiden. Jag var då i femtonårsåldern och bodde hos en moster i Gävle och åt hos en annan moster. Året var 1937. Jag arbetade på ritkontor på dagarna men gick på aftonskola och tecknade och målade. Mina lärare var Ale Höjer och Goring.

Därigenom kom jag i kontakt med likasinnade som också målade på sin fritid. Bengt Eklund, Bertil Lundqvist, K-G Holmqvist, Gustaf Höglund, May Östberg, Allan Hillblom, Olle Lundgren, Birger Mörk och en karamellfabrikör vid namn Arvid. Han var äldst i gänget. De som ännu lever är Olle Lundgren, Birger Mörk och jag själv eftersom jag skrivit detta. Gustaf Höglund blev min handledare. Han var då i 25-årsåldern.

Vi åkte tåg till Stockholm en gång för att se på konst. Han visste vilka penslar och oljefärgstuber man skulle köpa och använda dem på paletten. En gång när han såg hur jag klämde ut färg ur tuberna på paletten, sa han: "Det är inte på paletten du skall vara geni, det är på målarduken". Nej, du skall ha den vita färgen närmast över tummen, sedan gult, ockrafärger och rött, de varma färgerna. Därefter kommer de gröna och blå färgerna. De så kallade kalla färgerna. På mitten blandar du sedan de färgtoner du sedan målar på duken eller pannån. Han lärde mig hur man grunderade linneduken.

En sommar tog vi oss för att lägga oss klockan sex på kvällen för att klockan ett på sommarnatten bege oss ut för att måla. Det är bra ljus då, sa Gustav.

Vi höll alla till på KFUM:s takateljé på Brynäsgatan åtta där vi tecknade nakenmodell en gång i veckan. Nakna kvinnor var svåra att få tag på på den tiden. På söndagarna målade vi med oljefärger. Vi satte upp stilleben eller någon satt modell.

Varje söndagskväll gick vi till teatern och lyssnade på Beethoven och grabbarna. Det gav målarfantasin liv och näring. Nils Göran Hökby bör kännas till detta. Han hade kontakt med Gustaf Höglund i Stockholm. Gustaf bodde i Konstnärshems Hus på Horngatspuckeln. När jag var aderton år kom Axel Gauffins bok om Ivan Augeli i mina händer genom Sveriges allmänna konstförenings försorg som årligen ger ut en medlemsbok om någon konstnär. Man kan säga att detta var mitt andra möte med Egypten. Det första fick jag i söndagsskolan i Kerstinbo.

BIRGER FORSBERG